

Beleidsopties voor de begrotingsopmaak 2027

Bijdrage van het Federaal Planbureau en kennisinstellingen

1 juni 2026

Abstract - In antwoord op de vraag van de regering heeft deze analyse tot doel, binnen de beschikbare tijd, de komende begrotingsbesprekingen te ondersteunen door gebruik te maken van de expertise van het Federaal Planbureau en van kennisinstellingen. Het rapport onderzoekt ruim 250 geïnventariseerde maatregelen (voorgesteld in een afzonderlijke tabel), toont de bijbehorende budgettaire massa en geeft voor de maatregelen die werden geanalyseerd bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen in 2024 een raming van hun directe budgettaire impact.

Inhoudstafel

1.	Inleiding.....	1
1.1.	Vraag van de regering	1
1.2.	Budgettaire context.....	1
1.3.	Benadering	1
1.4.	Bijdrage van deze studie.....	2
1.5.	Plan van het document	2
2.	Voorstellen voor de begroting	3
2.1.	Inleiding.....	3
2.2.	Uitgaven	3
2.2.1.	Sociale zekerheid	5
2.2.1.1.	Pensioenen	5
2.2.1.2.	Geneeskundige verzorging.....	6
2.2.1.3.	Ziekte- en invaliditeitsuitkering	6
2.2.1.4.	Werkloosheid en loopbaanonderbreking.....	7
2.2.1.5.	Andere verstrekkingen van de sociale zekerheid en beheerskosten	7
2.2.1.6.	Meerdere categorieën: diverse sociale uitkeringen	7
2.2.2.	Overdrachten naar de gewesten, gemeenschappen en andere	7
2.2.3.	Federale overheid.....	9
2.2.3.1.	Lonen en Werking	10
2.2.3.2.	Subsidies	10
2.2.3.3.	Investeringen	11
2.2.3.4.	Toelagen voor personen met een beperking en IGO, overige uitgaven en voorzieningen	11
2.2.4.	Overdrachten aan de EU en andere overdrachten	11
2.2.5.	Rentelasten.....	12
2.3.	Ontvangsten	13
2.3.1.	Sociale bijdragen.....	14
2.3.2.	Personenbelasting	15
2.3.3.	Vennootschapsbelasting	16
2.3.4.	Btw	16
2.3.5.	Accijnzen.....	17
2.3.6.	Roerende voorheffing.....	17
2.3.7.	Overige fiscale ontvangsten.....	17
2.3.8.	Meerdere categorieën: diverse heffingen	18
2.3.9.	Niet-fiscale ontvangsten	18
2.4.	Meerdere categorieën: indexering.....	19
3.	Conclusies en verdere stappen	20

4. Bijlagen.....	22
Bijlage 1: Lijst van personen van kennisinstellingen die hebben bijgedragen	22
Bijlage 2: Langetermijnhervormingen.....	24

Lijst van tabellen

Tabel 1	Finale uitgaven van de federale overheid (ESR-concepten)	9
Tabel 2	Fiscale en parafiscale ontvangsten in de geconsolideerde rekening van de federale overheid en de sociale zekerheid (ESR-concepten, zonder toegerekende sociale premies)	14

Lijst van figuren

Figuur 1	Geconsolideerde uitgaven van de federale overheid en de sociale zekerheid (ESR-concepten).....	4
Figuur 2	Samenstelling van de uitgaven van Entiteit I	4
Figuur 3	Samenstelling van de uitgaven voor sociale zekerheid	5
Figuur 4	Uitgaven van Entiteit I: Eigen uitgaven van de federale overheid, zonder sociale zekerheid	9
Figuur 5	Geconsolideerde rentelasten van de federale overheid en de sociale zekerheid (ESR-concepten) ..	12
Figuur 6	Geconsolideerde ontvangsten van de federale overheid en de sociale zekerheid (ESR-concepten)	13

1. Inleiding

1.1. Vraag van de regering

Op 17 april laatstleden heeft de minister van Begroting de Commissaris van het Plan op de hoogte gebracht van de beslissing van de federale regering om beroep te doen op het Federaal Planbureau ('FPB') in het kader van de voorbereiding van de begroting 2027. Het FPB is gevraagd om, in samenwerking met andere kennisinstellingen (hierna 'expertisecentra' of 'experts' genaamd), aanbevelingen en concrete beleidsopties op te lijsten.

1.2. Budgettaire context

Wat de overheidsfinanciën betreft, omvat Entiteit I zowel de federale overheid als de sociale zekerheid. Het saldo van de controlerekening van Entiteit I geeft het verschil weer tussen enerzijds het traject van de netto-uitgaven bij ongewijzigd beleid en anderzijds de norm ter zake zoals aanbevolen door de Hoge Raad van Financiën, afdeling Financieringsbehoeften van de overheid¹.

Het laatste rapport van het Monitoringcomité, dat in maart 2026 is verschenen, voorziet dat bij ongewijzigd beleid het saldo van de controlerekening van Entiteit I in 2029 een tekort van 4,9 miljard euro zal vertonen, wat neerkomt op 0,67% van het bbp². Een begrotingsaanpassing van 4,9 miljard euro tegen 2029 zou er dus kunnen voor zorgen dat het traject van de netto-uitgaven opnieuw overeenstemt met de norm ter zake. De berekeningen van het Monitoringcomité zijn echter gebaseerd op de Economische Vooruitzichten 2027-2031 van het Federaal Planbureau, die in februari 2026 zijn gepubliceerd, voordat de oorlog in Iran uitbrak³. De macro-economische gevolgen van het conflict, vooral de stijging van de energieprijzen, zullen waarschijnlijk een ongunstige impact hebben op het bedrag van het saldo van de controlerekening. In juni zal het FPB/INR geactualiseerde economische vooruitzichten publiceren, op basis waarvan het Monitoringcomité zijn raming van het saldo van de controlerekening zal bijstellen.

1.3. Benadering

Dit rapport heeft tot doel de federale regering binnen de gestelde termijn een reeks maatregelen voor te stellen waarmee zij tegen 2029 een nulsaldo op de controlerekening kan nastreven.

Daartoe heeft het Federaal Planbureau de volgende expertisecentra geraadpleegd: de Nationale Bank van België, het Secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, het Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE) en de Hoge Raad van Financiën – afdeling Fiscaliteit en Parafiscaliteit.

¹ Hoge Raad van Financiën (2025, april). Advies over de verdeling van het budgettair structureel plan voor de middellange termijn dat België op 18 maart 2025 bij de Europese Commissie heeft ingediend. Hoge Raad van Financiën, Afdeling Financieringsbehoeften van de overheid <https://hogeraadvanfinancien.be/nl/publication/advies-over-de-verdeling-van-het-budgettair-structureel-plan-voor-de-middellange>

² Monitoringcomité (2026, 23 maart). *Voorlopige realisaties 2025. Raming 2026. Meerjarenraming 2027-2031*. FOD Beleid & Ondersteuning. <https://bosa.belgium.be/sites/default/files/publications/documents/260323%20Rapport%20Monitoringcomit%C3%A9%20-%20Version%20d%C3%A9finitive.pdf>.

³ Federaal Planbureau (2026, februari). *Economische begroting 2026 – Economische vooruitzichten 2027-2031 van februari 2026*. <https://www.plan.be/nl/publicaties/economische-begroting-2026-economische>

Het heeft ook verschillende Belgische universitaire onderzoekers geraadpleegd die erkend worden als experts in overheidsfinanciën (of sterk verwante domeinen, zoals fiscaliteit of gezondheidszorg). De deelnemende experts worden in bijlage 1 vermeld zonder te verwijzen naar de specifieke voorstellen die ze hebben geformuleerd of ondersteunen. Een vermelding betekent niet per se dat hij of zij alle hier overgenomen voorstellen onderschrijft.

Tot slot heeft het FPB ook de economische beleidsmaatregelen opgenomen die door de politieke partijen werden voorgesteld in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's die het FPB uitvoerde in de weken voorafgaand aan de federale verkiezingen van 9 juni 2024⁴, op voorwaarde dat hun geraamde initiële budgettaire impuls in 2029 minstens 500 miljoen euro bedraagt, ze betrekking hebben op federale bevoegdheden of een post van de federale begroting en nog niet werden goedgekeurd. Het FPB heeft zo ruim 250 voorstellen verzameld. Deze worden gedetailleerd in een tabelbestand dat elders beschikbaar is.

1.4. Bijdrage van deze studie

Het is niet de taak van de economische experts van het Federaal Planbureau, noch van academici of onafhankelijke administraties om keuzes te maken die enkel door democratische autoriteiten kunnen worden gemaakt, die over de nodige legitimiteit beschikken.

De rol van de economische experts is om het debat en de beleidsmakers zo goed mogelijk te informeren op basis van hun expertise. Ze kunnen informatie geven over de directe budgettaire impact en de geïnduceerde effecten (vaak 'terugverdieneffecten' genoemd), evenals over de weerslag op andere belangrijke variabelen, zoals bijvoorbeeld ongelijkheid, groei en concurrentievermogen of CO₂-emissies. Ze erkennen echter dat een hele reeks belangrijke beslissingsfactoren buiten hun expertisedomein valt, met name ethische of rechtvaardigheidsoverwegingen en afwegingen tussen tegenstrijdige belangen.

Deze analyse tracht voor elke voorgestelde maatregel de bijbehorende begrotingsmassa aan te geven. Voor de maatregelen die zijn geëvalueerd tijdens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024, geeft ze bovendien een raming van de directe budgettaire impact, vóór geïnduceerde effecten. Gezien de beperkte tijd en het ontbreken van concrete modaliteiten voor veel van de voorstellen, was het niet mogelijk om de budgettaire impact van de andere voorstellen te ramen.

1.5. Plan van het document

De gekozen benadering en dit document richten zich op voorstellen van nuttige maatregelen voor het opstellen van een begroting voor 2027 en voor deze regeerperiode. Deze maatregelen komen aan bod in deel 2.

Veel experts drongen er echter op aan om ook maatregelen of hervormingen voor te stellen die effecten hebben op langere termijn. Deze maatregelen voor de langere termijn worden beknopt besproken in bijlage 2.

---

⁴ Federaal Planbureau (2024, mei). *DC2024. Maatregelen*. https://www.dc2024.be/measures/measures_nl.html

2. Voorstellen voor de begroting

2.1. Inleiding

De raadpleging van de experts heeft geresulteerd in een zeer ruime waaier aan mogelijke actieplannen. De voorstellen hebben betrekking op alle grote begrotingsmassa's, zowel aan de uitgaven- als aan de ontvangstenzijde. De voorstellen worden hieronder ondergebracht bij de begrotingspost die ze het meest beïnvloeden. Dit maakt het ook mogelijk om de bijbehorende begrotingsmassa's te bepalen. Sommige maatregelen hebben betrekking op meerdere begrotingsposten tegelijk en worden daarom afzonderlijk gecategoriseerd.

Dit deel gaat niet in detail in op de 263 voorgestelde maatregelen. Die zijn te raadplegen in een afzonderlijk bestand. Dit deel beschrijft de soorten voorgestelde maatregelen, de bijbehorende begrotingsmassa's, hun directe budgettaire impact wanneer die beschikbaar is, en geeft een indicatie of deze maatregelen al gedeeltelijk zijn aangenomen.

Wanneer de omvang van een begrotingspost in procent van het bbp wordt geraamd, wordt verwezen naar het bbp in lopende prijzen uit de macro-economische projectie van het Federaal Planbureau van februari 2026. De indeling van de begrotingsposten en de begrotingsmassa's zijn ontleend aan de infographic van de FOD BOSA⁵, die zelf gebaseerd is op de algemene toelichting bij de begroting.

2.2. Uitgaven

In de initiële begroting van 2026 bedragen de uitgaven van Entiteit I 293,5 miljard euro, of 44,2% van het bbp. Als we de rentelasten op de schuld buiten beschouwing laten, bedragen de zogenaamde primaire uitgaven 281,2 miljard euro, of 42,3% van het bbp.

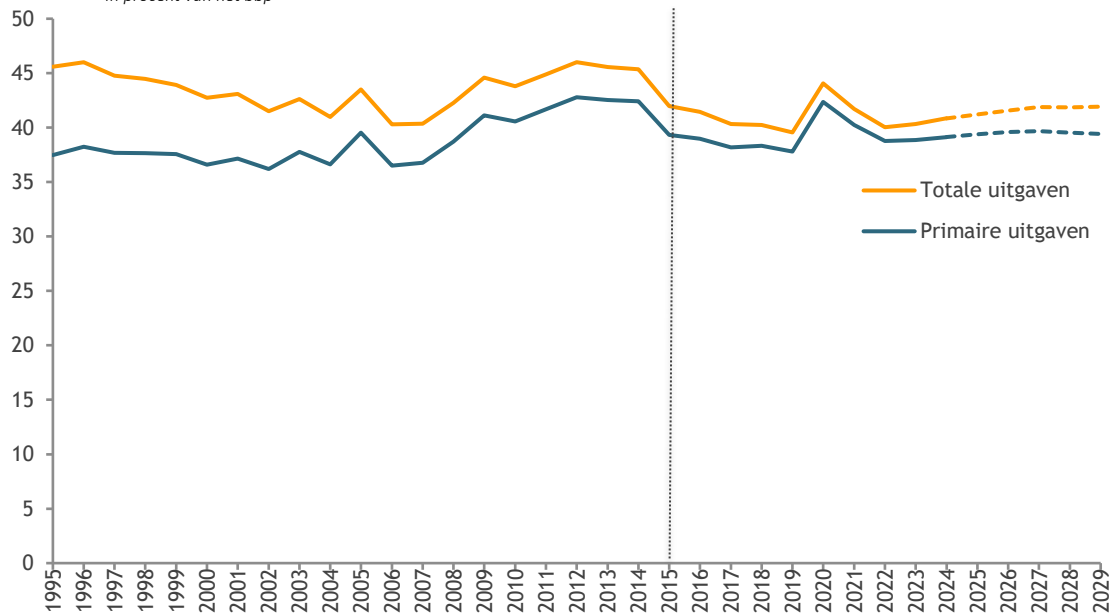
In de vooruitzichten van februari blijven de primaire uitgaven van de federale overheid en de sociale zekerheid tot 2029 vrij stabiel, rekening houdend met alle goedgekeurde maatregelen maar zonder de impact van de oorlog in Iran.

---

⁵ [Begrijpbare begroting | BOSA](#)

Figuur 1 Geconsolideerde uitgaven van de federale overheid en de sociale zekerheid (ESR-concepten)

In procent van het bbp

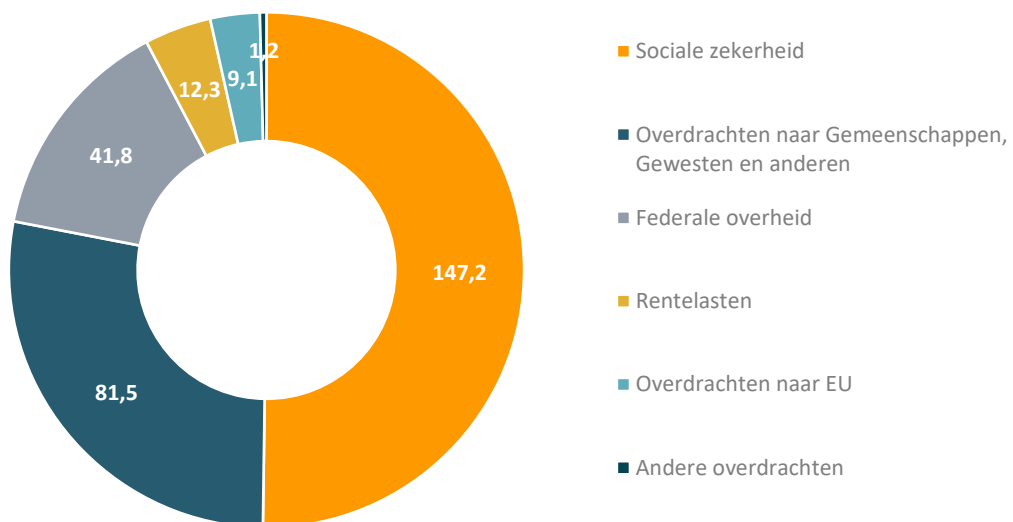
Noot: De zesde staatsvorming heeft in 2015 en 2016 tot bevoegdheidsoverdrachten geleid.

Bron: INR, rekeningen 2024 van oktober 2025 (1995-2024) en Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2027-2031 van februari 2026 (2025-2029)

De grootste overheidsuitgaven zijn de uitgaven voor sociale zekerheid (147,3 miljard euro), de overdrachten aan de gemeenschappen en gewesten (81,5 miljard euro) en de uitgaven van de federale overheid (41,9 miljard euro).

Figuur 2 Samenstelling van de uitgaven van Entiteit I

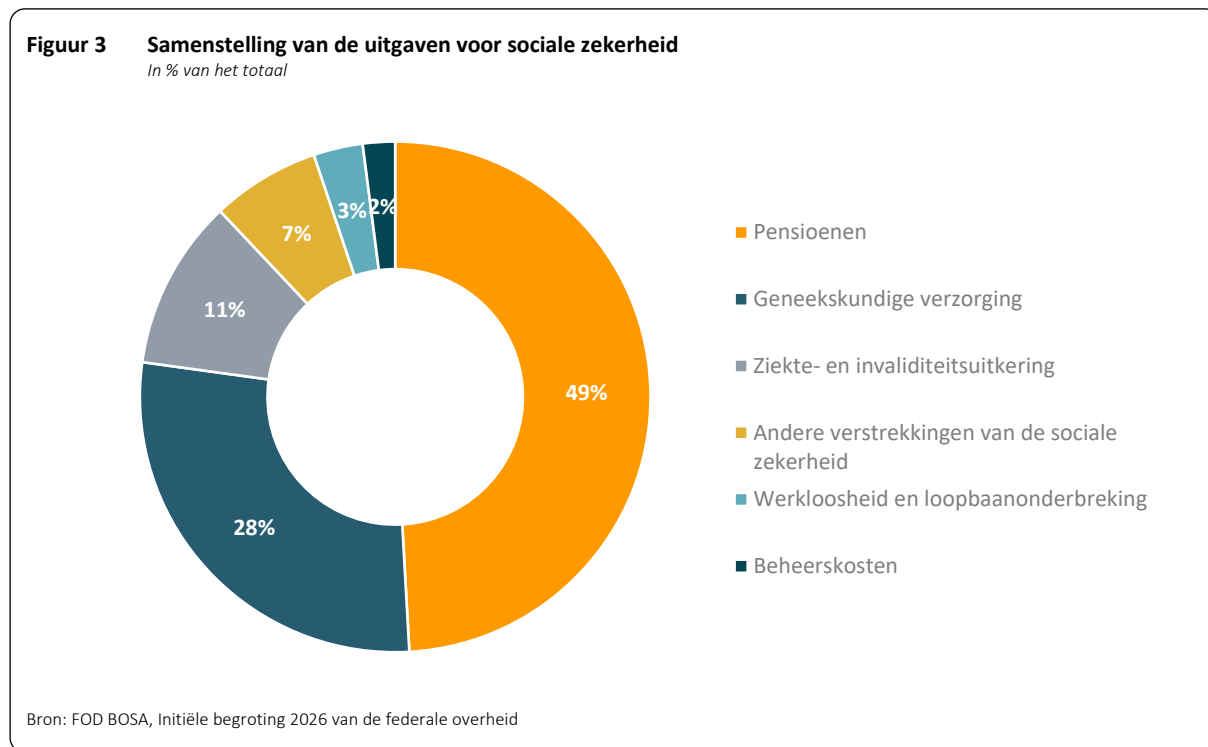
In miljard euro

Bron: FOD BOSA, Initiële begroting 2026 van de federale overheid

2.2.1. Sociale zekerheid

In de initiële begroting voor 2026 bedragen de uitgaven voor sociale zekerheid 147,3 miljard euro, waarvan de helft naar pensioenen gaat, 28% naar gezondheidszorg en 11% naar ziekte- en invaliditeitsuitkeringen.

2.2.1.1. Pensioenen

De pensioenuitgaven bedragen 72,3 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 10,9% van het bbp. De evolutie van deze uitgaven wordt sterk beïnvloed door de vergrijzing van de bevolking en met name door de verhouding tussen de bevolking op arbeidsleeftijd en de 66-plussers. Zo ging de Studiecommissie voor de Vergrijzing van de Hoge Raad van Financiën er in haar rapport van juli 2025 van uit dat deze pensioenuitgaven, bij ongewijzigd beleid, zouden toenemen van 11,3% van het bbp in 2024 tot 12,2% van het bbp in 2070.

Er dient te worden opgemerkt dat deze evolutie rekening houdt met de pensioenhervorming die pas door de Kamer is goedgekeurd. Als gevolg van de hervorming zouden de toename van de budgettaire kosten van de pensioenen als gevolg van de vergrijzing tussen 2024 en 2070 met 1,4 procentpunt van het bbp dalen (op basis van de informatie die op 6 maart 2026 beschikbaar was)⁶.

Deze recente hervorming verklaart waarschijnlijk waarom er weinig voorstellen zijn verzameld voor dit domein, waarvan er drie grotendeels in de huidige hervorming zijn opgenomen (beperking van de hoogste pensioenen en actuariële neutraliteit voor de keuze van de effectieve pensioenleeftijd).

⁶ “Budgettaire en sociale evaluatie van de pensioenhervorming van de federale regering”, Federaal Planbureau, April 2026, Rapport 13299.

Een ambitieuzer voorstel, en waarschijnlijk op langere termijn, beveelt aan om over te stappen van een repartitiesysteem van pensioenen naar een kapitalisatiesysteem.

2.2.1.2. Geneeskundige verzorging

De uitgaven voor geneeskundige verzorging bedragen 41,3 miljard euro in de initiële begroting 2026, of 6,2% van het bbp. De evolutie van deze uitgaven wordt onder meer beïnvloed door de vergrijzing van de bevolking. De Studiecommissie voor de Vergrijzing van de Hoge Raad van Financiën ging er in haar rapport van juli 2025 van uit dat de gezondheidsuitgaven voor Entiteit I bij ongewijzigd beleid zouden stijgen van 6,0% van het bbp in 2024 tot 7,3% van het bbp in 2070.

De regering beheert de begroting van de geneeskundige verzorging voornamelijk via de groeिनorm voor de gezondheidszorg, die de gewenste groei van de uitgaven bovenop de inflatie aangeeft. Voor het jaar 2025 bedraagt de toegestane reële uitgavengroei 2,5%. Voor 2026 en 2027 bedraagt deze 2%. Voor 2028 bedraagt deze 2,6% en voor 2029 3%. Deze norm is dus een streefdoel, terwijl de werkelijke uitgaven voor gezondheidszorg hoofdzakelijk zullen afhangen van de evolutie van de zorgbehoeften en van de concrete maatregelen die worden genomen om die evolutie te sturen.

Veel voorstellen in het domein van de gezondheidszorg hebben betrekking op de groeिनorm, waarbij met name wordt aanbevolen deze beter af te stemmen op en in overeenstemming te brengen met de zwakke bbp-groei. Dergelijke maatregelen zijn geëvalueerd in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024. De initiële impact werd daarin geraamd op 3,3 tot 4,5 miljard euro, afhankelijk van de modaliteiten van de maatregel.

Andere voorstellen hebben betrekking op het remgeld, soms om dit te verhogen, of beter af te stemmen op het inkomen van de begunstigde, of de werking ervan aan te passen.

Ten slotte hebben talrijke voorstellen betrekking op concrete maatregelen om de uitgaven te beheersen (ziekenhuisbudgetten, geneesmiddelenkosten, voorschriften, forfaitaire vergoedingen per pathologie in plaats van per handeling, ...) of op een strengere kosten-batenanalyse. Enkele maatregelen hebben betrekking op de verbetering van het beheer van de gezondheidszorg (digitalisering, budgettering en monitoring, enz.)

2.2.1.3. Ziekte- en invaliditeitsuitkering

De ziekte- en invaliditeitsuitgaven bedragen 15,9 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 2,4% van het bbp.

In zijn rapport van maart 2024⁷ heeft de Hoge Raad voor de Werkgelegenheid zich gebogen over de groei van het aantal arbeidsongeschikte personen, die tussen 2000 en 2021 meer dan 150% bedroeg, de mogelijke oorzaken en de resultaten van het re-integratiebeleid. Er worden veel factoren genoemd

---

⁷ "Arbeidsongeschiktheid en de re-integratie van werknemers op de arbeidsmarkt", Maart 2024; Hoge Raad voor de Werkgelegenheid, [Arbeidsongeschiktheid-en-de-re-integratie-van-werknemers-op-de-arbeidsmarkt-maart-2024](#) | [Hoge Raad voor de Werkgelegenheid](#)

om een dergelijke evolutie te verklaren, zonder dat er tot op heden een ex-postanalyse bestaat die de oorzaken statistisch aantoonbaar vaststelt.

De voorgestelde maatregelen zijn erop gericht werkgevers en werknemers te responsabiliseren en de begeleiding te versterken om de terugkeer naar het werk te versnellen. Dergelijke maatregelen zijn geëvalueerd in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024. De initiële impact werd daarin geraamd op 600 tot 800 miljoen euro, afhankelijk van de modaliteiten van de maatregel.

Opgemerkt moet worden dat de huidige regering al bepaalde maatregelen heeft genomen in het kader van de responsabilisering van de werkgevers, werknemers en verzekeringsinstellingen.

2.2.1.4. Werkloosheid en loopbaanonderbreking

De uitkeringen voor werkloosheid en loopbaanonderbreking bedragen 4,6 miljard euro, of 3% van de goedgekeurde begroting 2026 voor de sociale zekerheid of 0,7% van het bbp.

De door experts voorgestelde maatregelen hebben betrekking op de beperking van de werkloosheidsuitkeringen in de tijd en/of een sterkere degressiviteit daarvan. Dit zijn maatregelen die al grotendeels door de regering zijn aangenomen en momenteel worden uitgevoerd.

2.2.1.5. Andere verstrekkingen van de sociale zekerheid en beheerskosten

De andere verstrekkingen van de sociale zekerheid vertegenwoordigen 10,1 miljard euro en de beheerskosten 3 miljard euro in de goedgekeurde begroting van 2026.

Er is geen voorstel geformuleerd in dit domein.

2.2.1.6. Meerdere categorieën: diverse sociale uitkeringen

Een reeks voorstellen heeft betrekking op verschillende sociale uitkeringen en is erop gericht deze beter te kalibreren (beperking van het cumuleren van uitkeringen), beter te richten (meewegen van alle inkomsten bij de toekenning ervan) of sociale fraude tegen te gaan.

2.2.2. Overdrachten naar de gewesten, gemeenschappen en andere

De overdrachten naar de gewesten en gemeenschappen bedragen 81,5 miljard euro, of 12,3% van het bbp, op basis van de initiële begroting 2026, en vallen onder de bijzondere financieringswet ('BFW'). In het kader van de verschillende staatsvormingen heeft deze wet de overdracht van de nodige middelen aan de gemeenschappen en gewesten geregeld, gelijktijdig met de bevoegdheidsoverdrachten aan deze entiteiten.

De bedragen van deze overdrachten variëren van jaar tot jaar, op basis van verschillende parameters, zoals: de consumentenprijsindex (CPI), het bruto binnenlands product (bbp), de bbp-groei per inwoner, de verdeling van de personenbelasting (PB) en de evolutie van demografische parameters.

Een reeks experts roept op tot een hervorming van de BFW, soms zonder daarbij in detail te treden over de wijze waarop dit zou moeten gebeuren, soms door concrete modaliteiten voor te stellen, zoals een grotere fiscale autonomie ('split rate') in combinatie met de afschaffing van de responsabiliseringsmechanismen en de geleidelijke vermindering van de dotaties.

Een dergelijke herziening van de BFW is waarschijnlijk alleen denkbaar in het kader van een staatshervorming, die – aangezien het om een bijzondere wet gaat – een brede consensus vereist onder alle taalgroepen⁸. Dat is op korte termijn waarschijnlijk niet haalbaar. Andere experts stellen maatregelen voor die een andere verdeling van inkomsten en uitgaven tussen entiteiten mogelijk maken zonder de BFW te wijzigen.

Wat de inkomsten betreft, beogen de voorstellen vooral een jaarlijks overleg over het belastingbeleid, zoals bepaald in artikel 8 van de BFW, of om de geplande verhoging van de belastingvrije som inzake personenbelastingen geheel of gedeeltelijk door de gewesten en gemeenschappen te laten dragen.

Wat de uitgaven betreft, gaat het erom dat de gemeenschappen en gewesten bijdragen aan de (fiscale) uitgaven die onder hun bevoegdheid vallen (wetenschapsbeleid, mobiliteit, huisvesting, renovatie, media, pensioenen van gewestelijke, gemeenschaps- of lokale overheden, bijdrage aan de financiering van politie- en hulpdiensten, enz.).

Ten slotte beoogt een reeks voorgestelde maatregelen een betere interfederale coördinatie van het beleid en/of een vermindering van de institutionele complexiteit, met als doel de efficiëntie van het overheidsbeleid te verbeteren. Het gaat met name om maatregelen op het vlak van gezondheid (preventie en gezondheidszorg), werkgelegenheid (werkloosheid en begeleiding van werklozen) en begroting.

---

⁸ Een bijzondere wet onderscheidt zich van een gewone wet doordat deze in het federale parlement met een versterkte meerderheid moet worden aangenomen, dat wil zeggen (artikel 4, laatste lid, van de Grondwet):

- met een tweederde meerderheid van de leden, zowel in de Kamer van Volksvertegenwoordigers als in de Senaat;
- met een meerderheid van de stemmen van elke taalgroep, Frans en Nederlands, in de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat;
- op voorwaarde dat de meerderheid van de leden van elke taalgroep bij de stemming aanwezig is, zowel in de Kamer van Volksvertegenwoordigers als in de Senaat (quorumvoorwaarde).

Opgemerkt moet worden dat deze voorwaarden, wat het aantal stemmen betreft, strenger zijn dan die voor een grondwetswijziging, waarvoor een tweederde meerderheid in elke federale kamer vereist is, maar geen meerderheid in elke taalgroep. Bron: CRISP [loi spéciale – CRISP | Vocabulaire politique](#)

2.2.3. Federale overheid

De uitgaven van de federale overheid bedragen in de initiële begroting van 2026 41,9 miljard euro, of 7,2% van het bbp, tegenover 36,1 miljard euro in 2024. Deze groei is in zeer grote mate toe te schrijven aan de stijging van de defensie-uitgaven. In de vooruitzichten van februari blijven de finale uitgaven van de federale overheid, rekening houdend met alle goedgekeurde maatregelen, tot 2029 vrij stabiel.

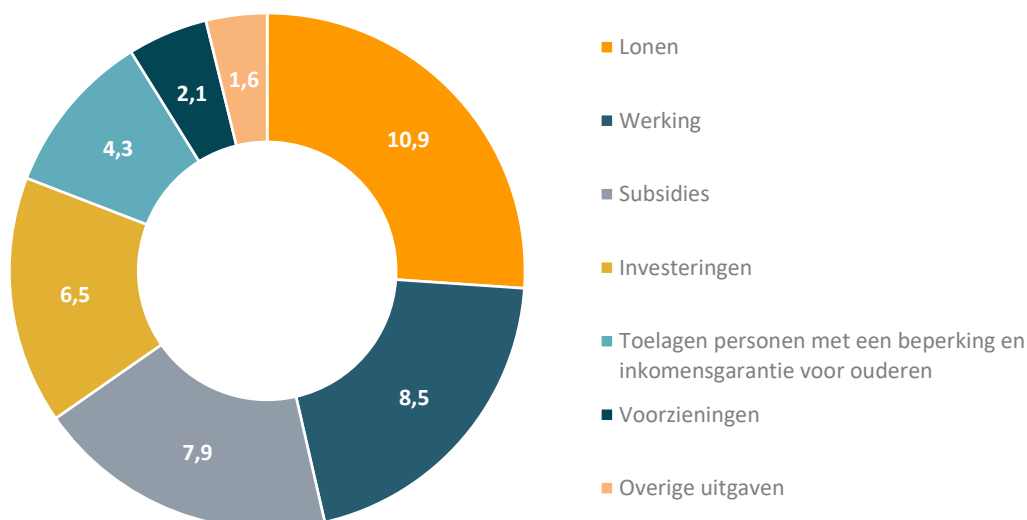
Tabel 1 Finale uitgaven van de federale overheid (ESR-concepten)
% van het bbp

	2026	2029-2026
a. Finale lopende uitgaven	7,4	-0,1
1. Beloning van werknemers	2,2	0,0
2. Intermediair verbruik en betaalde belastingen	1,2	-0,1
3. Subsidies	1,2	0,0
4. Sociale uitkeringen	1,5	0,0
- In geld	1,4	0,0
- In natura door marktproducenten	0,1	0,0
5. Overdrachten aan huishoudens en IZW's	0,1	-0,1
6. Overdrachten aan vennootschappen	0,0	0,0
7. Bni- en btw-bijdrage aan de EU	0,9	0,2
8. Overige overdrachten aan het buitenland	0,3	0,0
b. Finale kapitaaluitgaven	1,2	0,0
1. Bruto vaste kapitaalvorming	0,9	0,1
2. Andere netto-aankopen van niet-financiële activa	0,0	0,0
3. Overdrachten aan huishoudens en IZW's	0,0	0,0
4. Overdrachten aan vennootschappen	0,2	-0,1
5. Overdrachten aan het buitenland	0,1	0,0

Bron: Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2027-2031 van februari 2026

Vier posten zijn goed voor meer dan 80% van deze uitgaven: de overheidslonen (10,9 miljard euro), de werkingskosten (8,5 miljard euro), de subsidies (7,9 miljard euro) en de investeringen (6,5 miljard euro).

Figuur 4 Uitgaven van Entiteit I: Eigen uitgaven van de federale overheid, zonder sociale zekerheid
Miljard euro

Bron: FOD BOSA, Initiële begroting 2026 van de federale overheid

2.2.3.1. Lonen en Werking

De lonen die worden uitbetaald binnen vier federale administraties die de regering geheel of gedeeltelijk heeft beslist te versterken – defensie, politie, justitie en binnenlandse zaken – bedragen 5,9 miljard euro, wat 54% van de 10,9 miljard euro aan lonen van het federaal openbaar ambt vertegenwoordigt. Deze vier administraties zijn goed voor bijna 50% van de werkingskosten (4,1 miljard euro).

De overige overheidsdiensten vertegenwoordigen dus 4,8 miljard euro aan lonen en 4,3 miljard euro aan werkingskosten.

De regering heeft al gevraagd om cumulatieve lineaire besparingen van 1,8% per jaar over een periode van vijf jaar, gecombineerd met een plan waarbij een deel van de natuurlijke afvloeiing van ambtenaren niet wordt vervangen. Om dit te bereiken, worden er momenteel plannen uitgewerkt om administraties samen te voegen en bepaalde transversale functies te centraliseren.

Een aantal voorstellen van de experts komen overeen met maatregelen die deze regering al heeft genomen (lineaire besparingen, gedeeltelijke niet-vervanging van pensioneringen, fusies van administraties).

Daarnaast zijn veel van de voorgestelde maatregelen erop gericht de efficiëntie van de openbare diensten te verhogen, met name door de inning van fiscale en parafiscale heffingen te harmoniseren of door de beheerprocessen te verbeteren (verdergaande digitalisering, het stimuleren van innovatie binnen de administraties, een meer ‘commercieel’ beheer van de Regie der Gebouwen).

Enkele voorstellen hebben betrekking op de werkingskosten en de vergoedingen van de politieke mandatarissen. Een tweejarige bevrozing van de lonen in de openbare sector wordt ook aangehaald.

Ten slotte waren sommige maatregelen die werden voorgesteld in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 gericht op een sterke beperking van asiel en ontwikkelingssamenwerking. Er werd toen geraamd dat de beperking of stopzetting van het asielbeleid op federaal niveau een initiële besparing van 550 tot 700 miljoen euro zou opleveren. Ook zou het afschaffen van de federale uitgaven voor ontwikkelingssamenwerking een initiële besparing opleveren van naar schatting 1,5 miljard euro. Deze maatregelen zijn, deels wat ontwikkelingssamenwerking betreft, goedgekeurd in het kader van het federaal regeerakkoord.

2.2.3.2. Subsidies

De uitgaven voor subsidies van de federale overheid bedragen 7,9 miljard euro in de goedgekeurde initiële begroting van 2026, of 1,2% van het bbp. Artikel nr. 9 van de Nationale Bank gepubliceerd in 2025⁹ analyseert deze uitgavencategorie, de evolutie ervan en de bijdrage ervan aan het primair tekort.

In het artikel wordt opgemerkt dat “op federaal niveau de subsidies aan bedrijven voornamelijk verband houden met de lonen. [...] De twee belangrijkste begunstigden van federale subsidies voor

---

⁹ [NBB Economic Review 2025 No 9](#)

overheidsbedrijven zijn de NMBS en Bpost. De subsidies die aan de NMBS worden toegekend, dienen voornamelijk ter compensatie van de verliezen die worden geleden in het kader van het reizigersvervoer, welke het gevolg zijn van een tariefbeleid dat erop gericht is de financiële en fysieke toegankelijkheid te waarborgen...]. Dezelfde redenering geldt voor de subsidies die aan Bpost worden toegekend. Deze subsidies zijn bedoeld om in heel België een brede en betaalbare toegang tot dagbladen te verzekeren.“

In het artikel wordt opgemerkt dat “empirische studies gemengde resultaten laten zien wat betreft de doeltreffendheid en efficiëntie van bepaalde loonsubsidies.”

De meeste maatregelen die door de experts worden voorgesteld, zijn erop gericht een kosten-batenanalyse van de subsidies aan bedrijven uit te voeren. Andere voorstellen beogen deze subsidies te plafonneren en/of ze te koppelen aan het behalen van vooraf vastgestelde resultaten.

Ten slotte wordt in sommige voorstellen aanbevolen om deze subsidies te verlagen. Dergelijke maatregelen zijn door het Federaal Planbureau geëvalueerd in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024. De initiële impact werd daarin geraamd op 900 tot 1300 miljoen euro, afhankelijk van de modaliteiten.

2.2.3.3. Investerings

De investeringen van de federale overheid bedragen in de initiële begroting voor 2026 6,5 miljard euro, wat neerkomt op 1% van het bbp. Ongeveer 71% van deze investeringen gaat naar het departement Defensie en 17% naar Infrabel.

Er is één maatregel voorgesteld: vaker gebruikmaken van publiek-private partnerschappen om een deel van de collectieve projecten te financieren.

2.2.3.4. Toelagen voor personen met een beperking en IGO, overige uitgaven en voorzieningen

De toelagen voor personen met een beperking en de IGO bedragen 4,3 miljard euro, terwijl de overige uitgaven en voorzieningen in de initiële begroting van 2026 1,6 miljard euro bedragen.

Er is geen voorstel geformuleerd in dit domein.

2.2.4. Overdrachten aan de EU en andere overdrachten

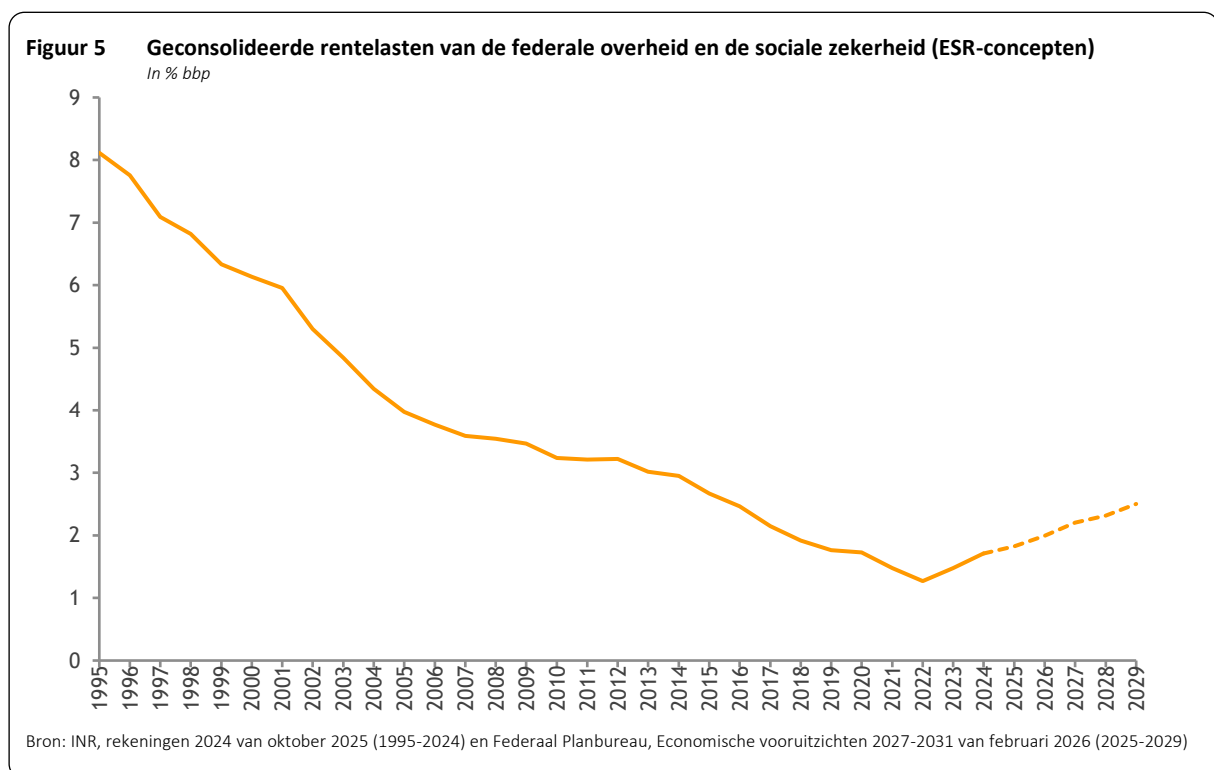
De overdrachten naar de begroting van de Europese Unie bedragen in de initiële begroting van 2026 9,1 miljard euro, of 1,4% van het bbp. Deze overdrachten evolueren grotendeels in lijn met de Belgische economische groei.

Twee ontvangen voorstellen zijn gericht op het onderhandelen met onze Europese partners over een verlaging van de Belgische bijdrage aan de Europese begroting en/of een grotere terugvloeiing naar België van bepaalde Europese eigen middelen. In twee andere voorstellen wordt gepleit voor meer internationale en/of Europese samenwerking om de belastingheffing op vennootschappen of brandstoffen voor de luchtvaart efficiënter te maken. Tot slot heeft een ontvangen voorstel betrekking

op het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank en stelt het voor dat deze geld creëert om duidelijk afgebakende projecten te financieren.

2.2.5. Rentelasten

De rentelasten bedragen in de initiële begroting van 2026 12,3 miljard euro, of 1,9% van het bbp. Het aandeel van de rentelasten in procent van het bbp is sinds 1995 gedaald onder het gecombineerde effect van de afname van de schuldenlast van de Belgische overheid en de daling van de rentevoeten, die zelf werd vergemakkelijkt door de toetreding van België tot de Europese Economische en Monetaire Unie (de euro).

Uit de vooruitzichten van het FPB van februari 2026 blijkt echter dat deze trend zich zal omkeren, als gevolg van de stijgende schuldenlast van de Belgische overheid en de stijgende rentevoeten. Het FPB verwacht dan ook dat de rentelasten van de federale overheid en de sociale zekerheid tegen 2029 2,5% van het bbp zullen bedragen, en dus de helft van het verwachte tekort van 5%. Overigens zou het Belgische tekort voor de gezamenlijke overheid, zonder deze rentelasten, in 2029 binnen de Europese norm van 3% blijven.

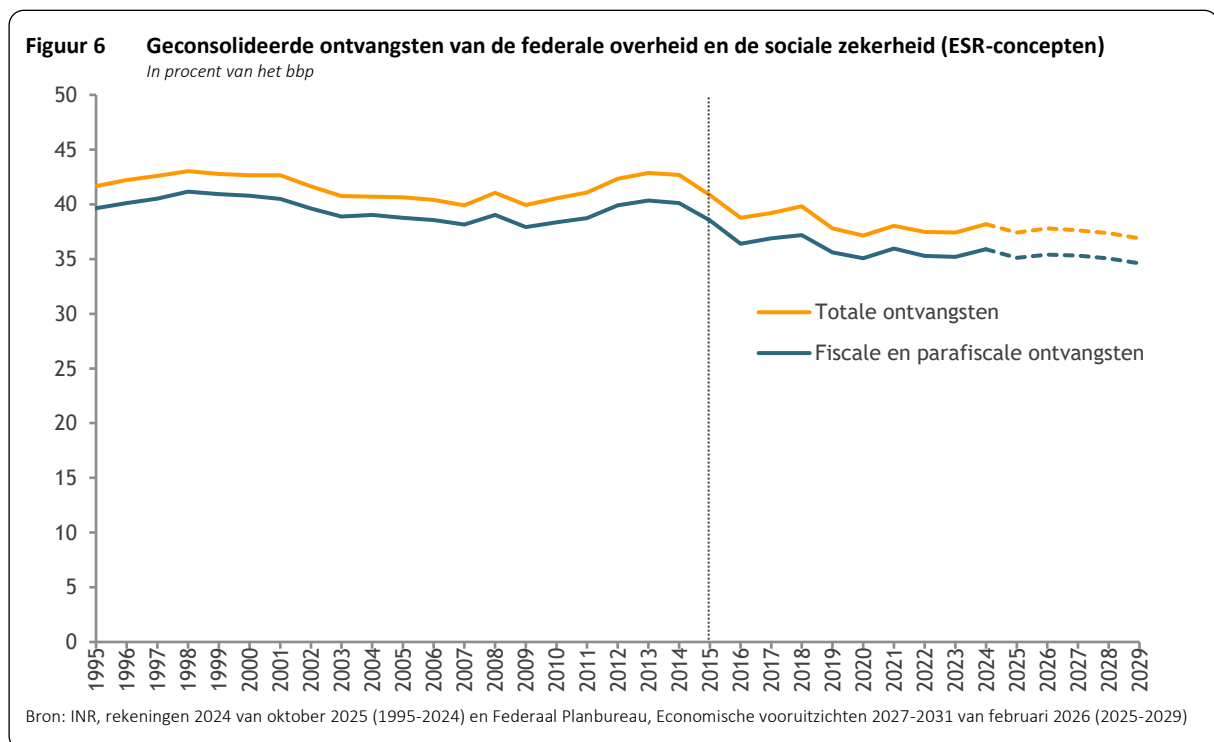
Er zijn geen maatregelen voorgesteld voor deze begrotingspost, waarschijnlijk omdat het vanzelfsprekend is dat een zo snel mogelijke afbouw van ons tekort zowel onze schuldenlast als de door de financiële markten gehanteerde rentevoet zal kunnen verlagen (dankzij een betere rating). De maatregelen die in de andere delen van dit document worden voorgesteld, dragen dus bij aan deze doelstelling.

Dit deel over de rentelasten en de evolutie ervan is echter nuttig: het toont aan hoe belangrijk en noodzakelijk het is om de Belgische schuldenlast zo snel mogelijk onder controle te krijgen.

2.3. Ontvangsten

In de initiële begroting van 2026 bedragen de ontvangsten 267,4 miljard euro, of 40,2% van het bbp.

Dit ontvangstenniveau in verhouding tot het bbp (op basis van de realisaties van 2025) bevindt zich veeleer in de bovenste vork van de lidstaten van de Europese Unie. De geconsolideerde ontvangsten van de federale overheid en de sociale zekerheid, in procent van het bbp, tonen een lichte daling sinds de uitvoering van de zesde staats hervorming in 2015 en 2016 (figuur 6).

Tabel 2 Fiscale en parafiscale ontvangsten in de geconsolideerde rekening van de federale overheid en de sociale zekerheid (ESR-concepten, zonder toegerekende sociale premies)
% van het bbp

	2017-2019 (variatie)	2020-2025 (variatie)	2025	2026-2029 (variatie)
Totaal	-0,8	-0,5	35,1	-0,5
Direct, natuurlijke personen	-0,5	0,4	8,8	-0,4
Personenbelasting	-0,3	0,2	7,5	-0,4
Roerende voorheffing	-0,2	0,2	1,0	0,0
Overige	0,0	0,0	0,3	0,1
Direct, vennootschappen	0,2	0,4	4,2	0,1
Direct, overige sectoren	0,0	0,0	0,2	0,0
Productgebonden	-0,1	-1,0	8,6	0,0
Btw	-0,1	-0,6	6,1	0,1
Accijnzen	0,0	-0,4	1,7	-0,2
Overige	0,0	0,0	0,8	0,1
Op de productie	-0,1	0,0	0,5	-0,1
In kapitaal	0,0	-0,1	0,0	0,0
Sociale bijdragen	-0,4	-0,3	12,8	-0,2
Werkgevers	-0,3	-0,2	7,7	-0,1
Ten laste van de overheid	0,0	0,0	1,8	0,0
Ten laste van andere sectoren	-0,3	-0,2	5,9	-0,1
Persoonlijke	-0,1	-0,1	5,1	-0,1
Ten laste van de werknemers	0,0	0,0	3,9	-0,1
Ten laste van de zelfstandigen	0,0	-0,1	0,8	0,1
Ten laste van personen zonder werk	0,0	0,0	0,4	0,0
Niet-invorderbare verschuldigde belastingen en sociale premies (-)	0,0	0,0	-0,1	0,0

Bron: INR, rekeningen 2024 van oktober 2025 (1995-2024) en Federaal Planbureau, Economische vooruitzichten 2027-2031 van februari 2026 (2025-2029).

De ontvangsten van de overheid zijn afkomstig van de fiscale ontvangsten (164,3 miljard euro), de sociale bijdragen (93,7 miljard euro) en de niet-fiscale ontvangsten (9,4 miljard euro).

2.3.1. Sociale bijdragen

De ontvangsten van de sociale zekerheid (grotendeels sociale bijdragen) bedragen in de initiële begroting van 2026 93,7 miljard euro, of 14,1% van het bbp.

De voorgestelde maatregelen hebben betrekking op de uitbreiding van de belastbare basis, een herziening van de werkbonus, de (de)plafonnering van de bijdragen en een herziening van de tarieven.

Voorstellen om de belastbare basis uit te breiden hebben soms betrekking op het afschaffen van niches en uitzonderingsregelingen (zoals bijvoorbeeld flexi-jobs), het opnemen van alle vormen van alternatieve beloning of inkomsten in de heffingsgrondslag, of het meerekenen van pensioenen van Belgische ingezetenen in het buitenland.

Tijdens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 werd geraamd dat het voorstel om alle vormen van alternatieve beloning in de heffingsgrondslag op te nemen, de ontvangsten van de sociale zekerheid direct met twee miljard euro zou doen stijgen.

Daarnaast hebben de maatregelen betrekking op verlagingen van zowel de werknemers- als de werkgeversbijdragen. Er wordt een herziening van de werkbonus voorgesteld om promotievalkuilen te

verminderen. Wat de verlagingen van de werkgeversbijdragen betreft, zijn de voorstellen over het algemeen erop gericht deze te beperken. Sommige voorstellen pakken ontmoedigingseffecten aan bij de groei van kleine ondernemingen. Tijdens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 heeft het FPB geraamd dat het voorstel om de werkgeversbijdragevermindering voor de eerste aanwerving in de tijd te beperken en degressief te maken, de ontvangsten van de sociale zekerheid direct met 500 miljoen euro zou doen stijgen.

Sommigen stellen voor om de socialezekerheidsbijdragen te plafonneren, om de legitimiteit ervan te vergroten, terwijl anderen voorstellen om elk plafond af te schaffen, om zo de ontvangsten te verhogen.

Ten slotte stelt een expert voor om de bijdragevoeten van de zelfstandigen af te stemmen op die van de werknemers.

2.3.2. Personenbelasting

De ontvangsten uit de personenbelasting bedragen 64,2 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 9,7% van het bbp.

De voorgestelde maatregelen kunnen in zes categorieën worden ingedeeld: de wijziging of het uitstel van de geplande fiscale hervorming, de belasting van huurinkomsten, de belasting van vermogens- of kapitaalinkomens, de globalisering van inkomens, (andere) maatregelen tot uitbreiding van de belastbare basis en de herziening van de belastingtarieven.

Een aantal experts stelt voor om de geplande fiscale hervorming te beperken, uit te stellen of zelfs af te schaffen, en in het bijzonder de verhoging van de belastingvrije som.

Daarnaast hebben verschillende voorstellen betrekking op inkomsten uit onroerend goederen, die momenteel vaak gebaseerd zijn op het kadastraal inkomen. Sommige pleiten ervoor om de reële huurinkomsten te belasten in plaats van het kadastraal inkomen, of om het kadastraal inkomen (opwaarts) te herzien.

De gunstige fiscale behandeling van vermogens- of kapitaalinkomens in vergelijking met andere inkomens leidt tot twee soorten voorstellen: ten eerste een uniforme, eventueel progressieve belasting van vermogensinkomens ('dual income taks'), en ten tweede een globalisering van inkomens waarbij alle inkomens worden onderworpen aan een uniform progressief tarief.

Maatregelen voor de globalisering van inkomens werden ook door partijen voorgesteld bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024. Afhankelijk van de modaliteiten zouden deze voorstellen leiden tot directe bijkomende ontvangsten van 5,5 tot 11,3 miljard euro.

Andere maatregelen tot uitbreiding van de belastbare basis betreffen een hervorming of afschaffing van de belastingvrijstelling voor kinderen ten laste, de belasting van kinderbijslag, de evaluatie van voordelen van alle aard, de belasting van Belgische pensioenen van niet-ingezetenen en een minimumtarief voor alle inkomens die momenteel niet onder het belastingwetboek vallen.

Tijdens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 werd geraamd dat de afschaffing van de belastingvrijstelling voor kinderen ten laste de fiscale ontvangsten direct met 2 miljard euro zou verhogen.

Er worden ook herzieningen van de belastingtarieven voorgesteld om promotievallen te verminderen of weg te werken, de progressiviteit van de belastingen voor (zeer) hoge inkomens te waarborgen en drempel effecten te beperken en de progressiviteit van de belastingen te versterken.

2.3.3. Vennootschapsbelasting

De ontvangsten uit de vennootschapsbelasting bedragen 26,0 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 3,9% van het bbp. Onder invloed van de fiscale concurrentie tussen landen is de opbrengst van deze belasting gedaald, zowel door een verlaging van het nominale tarief als door de invoering van gunstregimes.

Verschillende voorstellen hebben betrekking op het stelsel van de aftrek voor definitief belaste inkomsten. Tijdens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 werd geraamd dat een verstrenging van dit stelsel, gecombineerd met de afschaffing van de 'karaattaks' voor de diamantsector, de fiscale ontvangsten met 1 miljard euro zou verhogen.

Een reeks maatregelen heeft betrekking op management- en/of holdingvennootschappen en beoogt het gebruik ervan als instrument voor legale belastingontwijking (met name door natuurlijke personen) te beperken.

De regering heeft al maatregelen in deze twee domeinen goedgekeurd.

Twee voorstellen gaan over de bankentaks. Het eerste stelt voor deze uit te breiden naar private banken. Het tweede stelt voor om het deel van de bankwinsten dat een rendement van 5% op het eigen vermogen overstijgt, te belasten tegen 50%. Deze laatste maatregel werd geëvalueerd tijdens de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024, waarbij de opbrengst werd geraamd op 640 miljoen euro.

2.3.4. Btw

De btw-ontvangsten bedragen in de initiële begroting van 2026 45,1 miljard euro, of 6,8% van het bbp.

De meeste ontvangen voorstellen zijn gericht op een vereenvoudiging en een verhoging van de btw-tarieven, onder meer door het afbouwen van de preferentiële tariefregelingen (bijvoorbeeld sectorale regelingen).

In een voorbereidend document¹⁰ voor de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 had het FPB het effect gesimuleerd van een btw-verhoging van 12,2%, zodanig gekalibreerd dat deze extra inkomsten van 0,5% van het bbp zou opleveren, hetzij ongeveer drie miljard euro.

---

¹⁰ "Beschrijving en gebruik van het HERMES-model", Federaal Planbureau, februari 2024, [Beschrijving en gebruik van het HERMES-model](#)

Deze analyse wijst echter ook op de indirecte (of 'geïnduceerde') effecten. Zo leidt deze maatregel tot een stijging van de inflatie en dus tot een sterkere indexering. Die zal de overige ontvangsten van de overheid (sociale bijdragen en directe belastingen) verhogen, maar ook de uitgaven, in het bijzonder voor de ambtenarenlonen en de sociale uitkeringen. Bijgevolg bedraagt de totale impact van de maatregel, die zowel de directe als de geïnduceerde effecten omvat, ongeveer 800 miljoen euro of 0,15% van het bbp op kruissnelheid. Tot slot hangt de impact van een dergelijke maatregel op de overheidsfinanciën sterk af van eventuele begeleidende maatregelen inzake de indexering van lonen en sociale uitkeringen.

Daarnaast stelt een expert voor om digitale diensten (online reclame, gegevensopslag en eventueel e-commerce) te belasten. Tot slot kan de verplichte elektronische facturatie ook bijdragen tot het doeltreffender bestrijden van btw-fraude.

2.3.5. Accijnzen

De accijnzen bedragen 11,2 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 1,7% van het bbp.

Geen van de ontvangen voorstellen heeft uitsluitend betrekking op accijnzen.

2.3.6. Roerende voorheffing

De ontvangsten uit de roerende voorheffing bedragen 8,0 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 1,2% van het bbp.

Sommige voorstellen beogen een uniformisering van de roerende fiscaliteit en sluiten dan ook aan bij de zogenaamde 'dual income'-maatregelen die in het deel over de personenbelasting worden besproken.

Andere voorstellen hebben betrekking op de effectenrekeningen, waarbij een verhoging van het belastingtarief (reeds verhoogd door de regering) of de invoering van een vermogensbelasting wordt aanbevolen. Een dergelijke belasting op het nettovermogen werd door verschillende partijen voorgesteld in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024. Afhankelijk van de modaliteiten werd de opbrengst van deze belasting geraamd op 2,0 tot 7,5 miljard euro.

Er wordt voorgesteld om de uitzonderingsregelingen voor de meerwaardebelasting te beperken. De opbrengst van een meerwaardebelasting werd, afhankelijk van de modaliteiten, geraamd op 2,9 tot 3,8 miljard euro in het kader van de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024.

2.3.7. Overige fiscale ontvangsten

De overige fiscale ontvangsten bedragen 9,7 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 1,5% van het bbp.

Er is geen voorstel geformuleerd in dit domein.

2.3.8. Meerdere categorieën: diverse heffingen

Veel voorstellen hebben betrekking op meerdere soorten ontvangsten en heffingen. Het is dan ook niet mogelijk om ze aan één enkele begrotingscategorie toe te wijzen.

Een reeks voorstellen heeft betrekking op de vermindering of zelfs de afschaffing van fiscale niches en preferentiële stelsels. Onder de betwiste niches en stelsels wordt de bedrijfswagen vaak genoemd, maar ook de ecocheques, maaltijdcheques, het pensioensparen, de vrijstelling van roerende voorheffing, de flexi-jobs, het mobiliteitsbudget, de fiscaliteit van elektrische wagens en het statuut van topsportvoetballers.

Bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 werd geraamd dat de afschaffing van fiscale niches (bedrijfswagens, tankkaart, ecocheques en maaltijdcheques) de fiscale ontvangsten direct met 4,5 tot 5,5 miljard euro zou verhogen. Er wordt ook een wijziging voorgesteld in de berekening van het voordeel in natura.

Een sterke vermindering of afschaffing van subsidies voor fossiele brandstoffen maakt eveneens deel uit van de voorstellen. De afschaffing van dergelijke subsidies in de transportsector (waaronder de professionele diesel) werd bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 geraamd op 800 tot 1250 miljoen euro.

Verskillende experts stellen een 'tax shift' of fiscale verschuiving voor: een verlaging van de belastingen op arbeid die wordt gecompenseerd door hogere heffingen op consumptie (zoals btw), fossiele energie en/of kapitaalinkomens. Experts koppelen deze hervorming aan de financiering van de voorziene verlaging van de personenbelasting.

Tot slot hoort een begrotingsvoorbereiding ook voorstellen te bevatten ter bestrijding van fiscale en sociale fraude. De raming van de budgettaire impact blijft echter bijzonder onzeker. Er moet worden opgemerkt dat de huidige regering op dit gebied al een reeks concrete maatregelen heeft genomen.

2.3.9. Niet-fiscale ontvangsten

De overige niet-fiscale ontvangsten bedragen 9,4 miljard euro in de initiële begroting van 2026, of 1,4% van het bbp.

Een expert stelt voor om diensten zoals het handhaven van de openbare orde door de politie aan te rekenen aan organisatoren van betalende en commerciële evenementen die een groot publiek aantrekken, zoals festivals, voetbalwedstrijden, enz.

2.4. Meerdere categorieën: indexering

Een reeks voorgestelde maatregelen heeft zowel betrekking op de ontvangsten als op de uitgaven en hun evolutie, in samenhang met een wijziging van het indexeringsmechanisme.

Twee voorstellen beogen de afschaffing of aanpassing van de door de regering besliste centenindex, waarover de sociale partners ook een alternatief voorstel hebben ingediend. Een expert raadt aan om het voorstel van de sociale partners te volgen, met het oog op administratieve vereenvoudiging. Een andere expert is van mening dat een (gedeeltelijke) indexsprong zou leiden tot inkomstenverlies voor de staat.

Een voorstel is geïnspireerd op de 'indexsprongen' van de regeringen-Dehaene. Dit voorstel combineert verschillende maatregelen: de lonen, wedden en sociale uitkeringen zouden niet worden geïndexeerd¹¹. Bedrijven die daardoor geen stijging van hun loonkosten ondervinden, zouden een bijdrage moeten betalen (een 'loonmatigingsbijdrage'), die gelijk is aan het aldus verkregen voordeel (of een verlaging van de structurele verminderingen op de werkgeversbijdragen).

Ten slotte stellen sommigen voor om technische wijzigingen aan te brengen in de berekening van de gezondheidsindex of in een aantal componenten ervan met als bedoeling de variabiliteit van de indexering (en bijgevolg de overheidsuitgaven) te beperken en op die manier de voorspelbaarheid van de indexering (en de overheidsuitgaven) te verbeteren.

---

¹¹ Deze bijdrage zou ook kunnen worden uitgebreid naar andere inkomensvormen, bijvoorbeeld door een verhoging van de roerende voorheffing.

3. Conclusies en verdere stappen

In antwoord op de vraag van de regering heeft deze analyse tot doel, binnen de beschikbare tijd, de komende begrotingsbesprekingen te ondersteunen door gebruik te maken van de expertise van het FPB en van kennisinstellingen.

Dit rapport onderzoekt ruim 250 maatregelen (beschikbaar in een afzonderlijke tabel), tracht voor elke maatregel de bijbehorende budgettaire massa aan te geven en geeft voor de maatregelen die werden geanalyseerd bij de doorrekening van de verkiezingsprogramma's in 2024 een raming van hun directe budgettaire impact. Gezien de beperkte tijd en bij gebrek aan operationele modaliteiten in veel gevallen was het niet mogelijk om voor de overige maatregelen de impact te ramen.

De economische analyse kan het democratische proces bij het maken van beleidskeuzes niet vervangen. De voorgestelde maatregelen in het licht plaatsen van de budgettaire uitdagingen en van de domeinen waar al overheidsbeslissingen zijn in genomen, vormt echter een nuttig analysekader.

De overheidsfinanciën van België, en in het bijzonder die van Entiteit I, staan voor een grote uitdaging. In zijn meest recente rapport, gepubliceerd in maart 2026, raamt het Monitoringcomité dat een begrotingsaanpassing van 4,9 miljard euro tegen 2029 noodzakelijk zou zijn om aan de Europese vereisten te voldoen. Deze raming houdt echter nog geen rekening met de economische gevolgen van de oorlog in Iran, die de overheidsfinanciën nog verder zouden verslechteren. Een actualisering van de raming wordt verwacht in de loop van juni 2026.

De vereiste aanpassingen zijn bijgevolg van aanzienlijke omvang en hebben een dringend karakter, met name gezien de stijging van de rentelasten van de schuld. Tegen 2029 zouden die, bij gebrek aan een snelle aanpassing, meer dan 3% van het bbp bedragen (waaronder 2,5% van het bbp voor Entiteit I). In deze context verdienen algemene maatregelen die betrekking hebben op omvangrijke begrotingsmassa's, evenals maatregelen die snel effect sorteren op de overheidsfinanciën, de voorkeur boven een veelheid aan meer gerichte maatregelen van beperktere omvang.

Dit mag echter niet doen vergeten dat er ook structurele maatregelen op langere termijn nodig zijn, met name maatregelen om de economische groei te ondersteunen of de begrotingsprocessen te verbeteren.

De analyse toont aan dat in verschillende domeinen reeds tal van maatregelen zijn genomen. Er blijven echter nog een aanzienlijk aantal technisch haalbare opties over, ook wanneer men opnieuw kijkt naar bepaalde domeinen waarop al eerder ingrepen zijn gedaan.

De geraadpleegde experts en het Federaal Planbureau hopen dat dit rapport, evenals het geheel van de geïnventariseerde maatregelen, weergegeven in een afzonderlijke tabel, een nuttige bijdrage zullen leveren aan de komende besprekingen.

In zijn aanvraagbrief voor advies kadert de vice-eersteminister en minister van Begroting zijn benadering in een langetermijnperspectief dat gericht is op de professionalisering van het federale begrotingsbeleid en op het gebruik van 'systematische en onderbouwde aanbevelingen'. Het zal derhalve nodig zijn het

nut van een dergelijke analyse voor het begrotingsproces te beoordelen, evenals de mogelijke en wenselijke aanpassingen te bepalen – met name inzake timing, prioriteiten, samenwerking en middelen – met het oog op het vastleggen van de verdere stappen.

4. Bijlagen

Bijlage 1: Lijst van personen van kennisinstellingen die hebben bijgedragen

Secretariaat van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven

- Benoît Bayenet
- Luc Denayer

Experts verbonden aan Itinera

- Johan Albrecht
- Anton Delbarre
- Marc Devos

KCE

- An Van den Briel

KUL

- André Decoster
- Wim Moesen

Nationale Bank van België

- Stefan Van Parys

UCL

- Jean Hindriks
- Jean-François Husson
- Christian Léonard
- Edoardo Traversa

UHasselt

- Willem Sas

UGent

- Mark Delanote
- Gert Peersman
- Selien de Schryder
- Carine Smolders

ULB

- Benoît Bayenet
- Maxime Fontaine
- Magali Verdonck

ULiège

- Marc Bourgeois

UMons

- Julien Vandernoot
- Camille Wallemacq

UNamur

- Henri Bogaert
- Alice Dumont

Universiteit de Rotterdam

- Kevin Spiritus

Université de Saint-Louis

- Tom Truys

VUB

- Michel Maus
- Herman Matthijs

Andere experts

- Philippe Defeyt
- Jan Smets

Sommige van deze bijdragers hebben mogelijk een beroep gedaan op anderen binnen hun instelling/universiteit, zonder dat wij beschikken over de namen van deze personen.

Bijlage 2: Langetermijnhervormingen

Ook al werden de experts geraadpleegd in het kader van de voorbereiding van de federale begroting 2027, velen vonden het belangrijk om eveneens maatregelen of hervormingen naar voren te schuiven waarvan de effecten zich vooral op langere termijn zullen manifesteren. De voorgestelde hervormingen slaan op drie domeinen: de verbetering van het begrotingsproces, de arbeidsmarkt en de productiviteit, en financiële operaties.

De voorgestelde financiële operaties hebben meestal betrekking op de verkoop van niet-strategische activa. Een ander voorstel gaat in de tegenovergestelde richting en voorziet in de oprichting van een bank of een investeringsfonds om projecten te financieren die de productiviteit, de klimaattransitie en de samenwerking tussen entiteiten bevorderen. De directe impact op korte termijn van dit soort financiële operaties is onzeker, aangezien die afhangt van de verhouding tussen de financieringskosten van de staat en het rendement (inclusief de verwachte meerwaarde) van de betrokken ondernemingen of projecten waarin wordt geïnvesteerd of waaruit wordt gedesinvesteerd.

Wat betreft de arbeidsmarkt en de productiviteit, kunnen we het volgende aanhalen: een harmonisatie van de indexeringsmechanismen tussen sectoren, de afschaffing van de automatische indexering, deregulering, de bestrijding van werkloosheidsvallen, een optimaler gebruik van het verhoogde defensiebudget, en het richten van de overheidsinvesteringen op potentiële groei (energie, mobiliteit, digitalisering en opleiding), enz.

Tot slot hebben talrijke voorstellen betrekking op de verbetering van het begrotingsproces. Zo kan worden gewezen op een proces naar Nederlands voorbeeld, een ruimer gebruik van 'evidence-based policy' en 'spending reviews', bindende meerjarige begrotingsregels voor de entiteiten en een betere aanpak van overheidsopdrachten.

Federaal Planbureau

Het Federaal Planbureau (FPB) is een instelling van openbaar nut die beleidsrelevante studies en vooruitzichten maakt over economische, socio-economische en milieuvraagstukken. Daarnaast bestudeert het de integratie van die vraagstukken in een context van duurzame ontwikkeling. Het stelt zijn wetenschappelijke expertise onder meer ter beschikking van de regering, het Parlement, de sociale gesprekspartners, nationale en internationale instellingen.

De werkzaamheden van het FPB worden steeds gekenmerkt door een onafhankelijke benadering, transparantie en aandacht voor het algemeen welzijn. De kwaliteit van de gegevens, een wetenschappelijke methodologie en de empirische geldigheid van de analyses staan daarbij centraal. Tot slot zorgt het FPB voor een ruime verspreiding van de resultaten van zijn werkzaamheden en draagt zo bij tot het democratisch debat.

Het Federaal Planbureau is EMAS en Ecodynamische Onderneming (drie sterren) gecertificeerd voor zijn milieubeheer.

Belliardstraat 14-18, 1040 Brussel

+32-2-5077311

www.plan.be

contact@plan.be

Overname wordt toegestaan, behalve voor handelsdoeleinden, mits bronvermelding.

Verantwoordelijke uitgever: Baudouin Regout